

**ESPOO
ESBO**

Monikulttuuristen lasten hyvinvointi varhaiskasvatuksen näkökulmasta

Monikulttuurisasiain neuvottelukunta 7.12.2016

ESPOO
ESBO

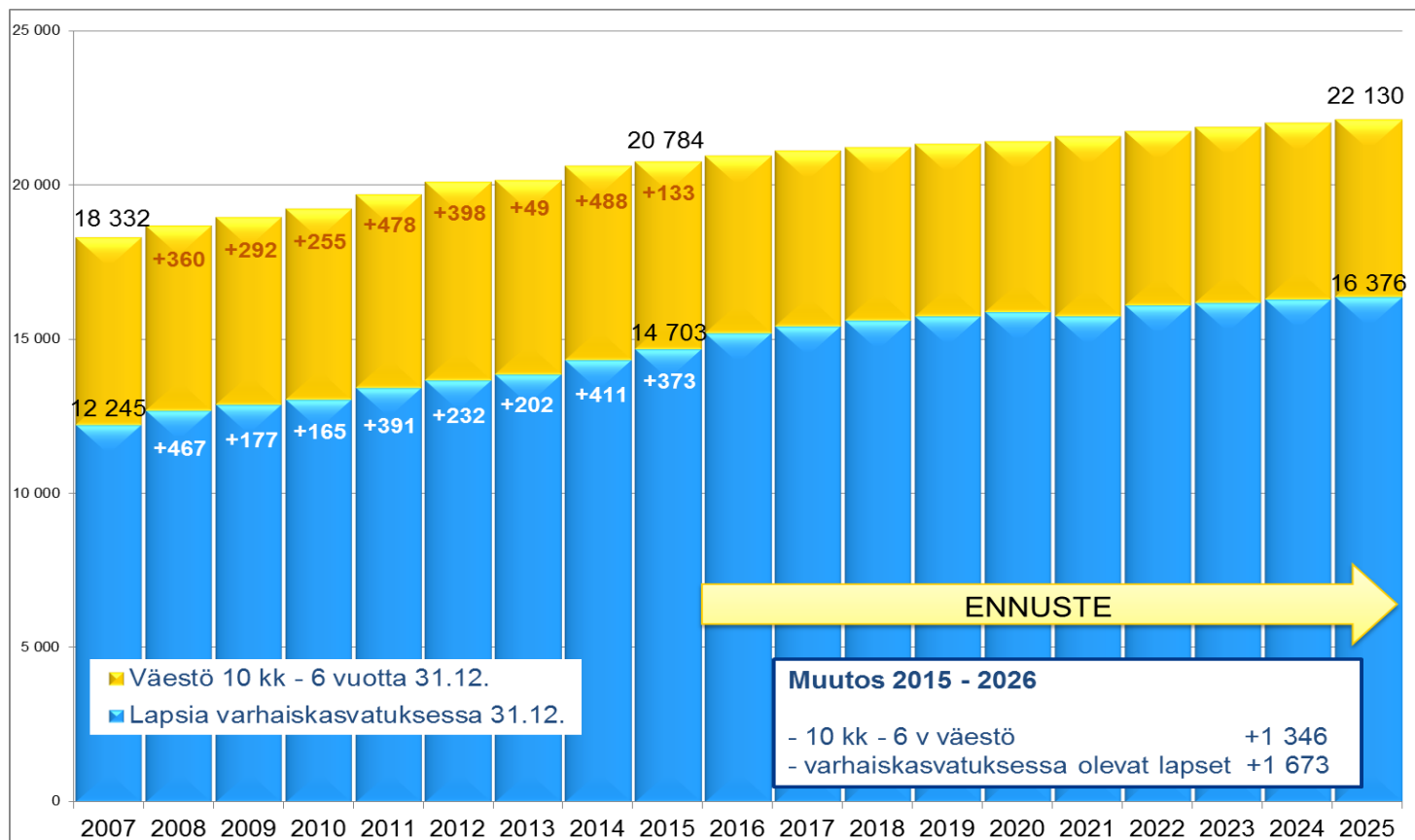
Laadukkaalla varhaiskasvatuksella on myönteisiä vaikutuksia lapsen hyvinvointiin, oppimisvalmiuksiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn

Lapsiväestön lisäys Espoossa on vuoden 2014 jälkeen maahanmuuttajataustaista.

ESPOO
ESBO

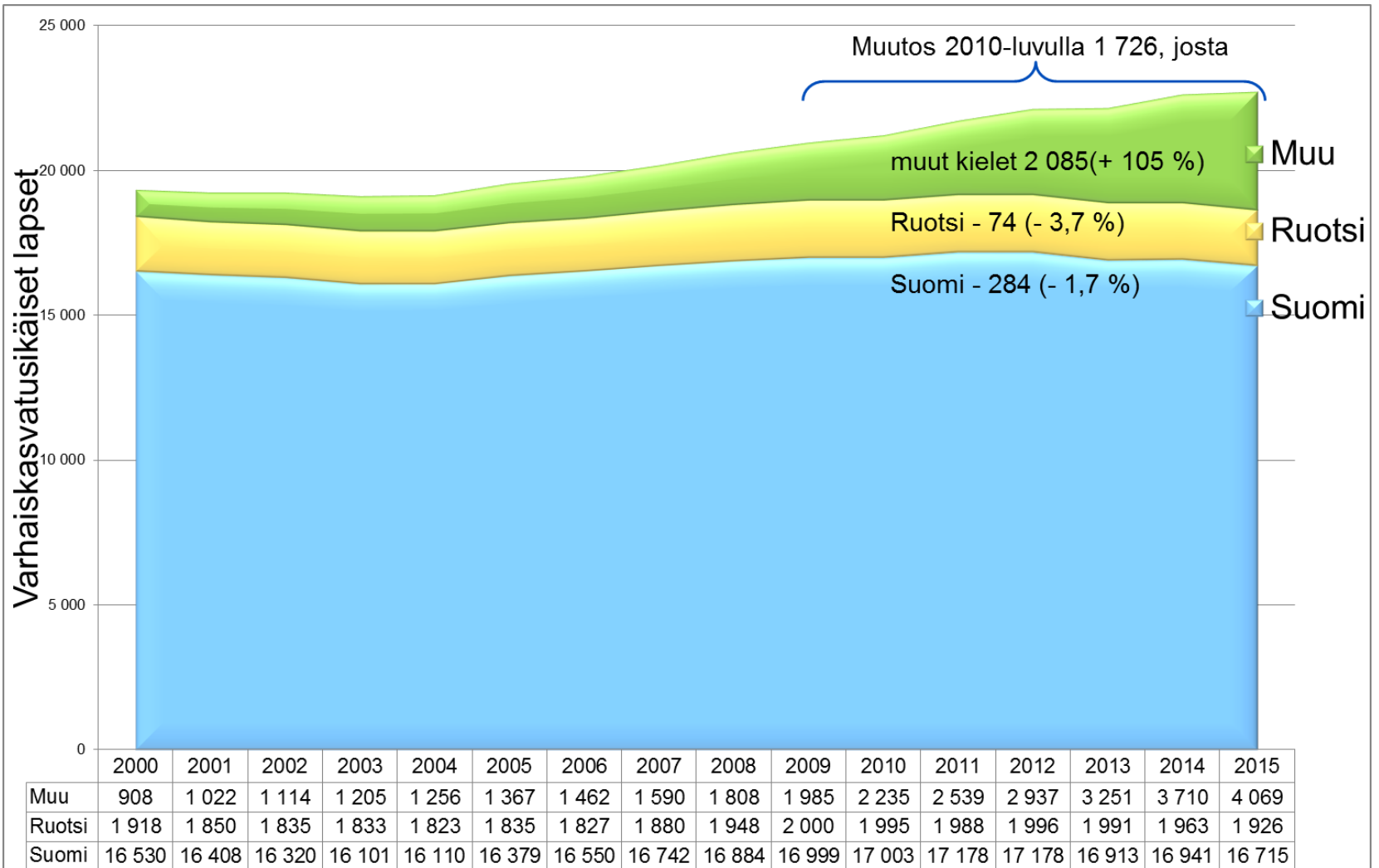
Suomen- ja vieraskielisen varhaiskasvatusikäisen väestön ja suomenkielisen varhaiskasvatuksen järjestämässä ja tukemassa varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrän muutos 2007 - 2025

ESPOO
ESBO

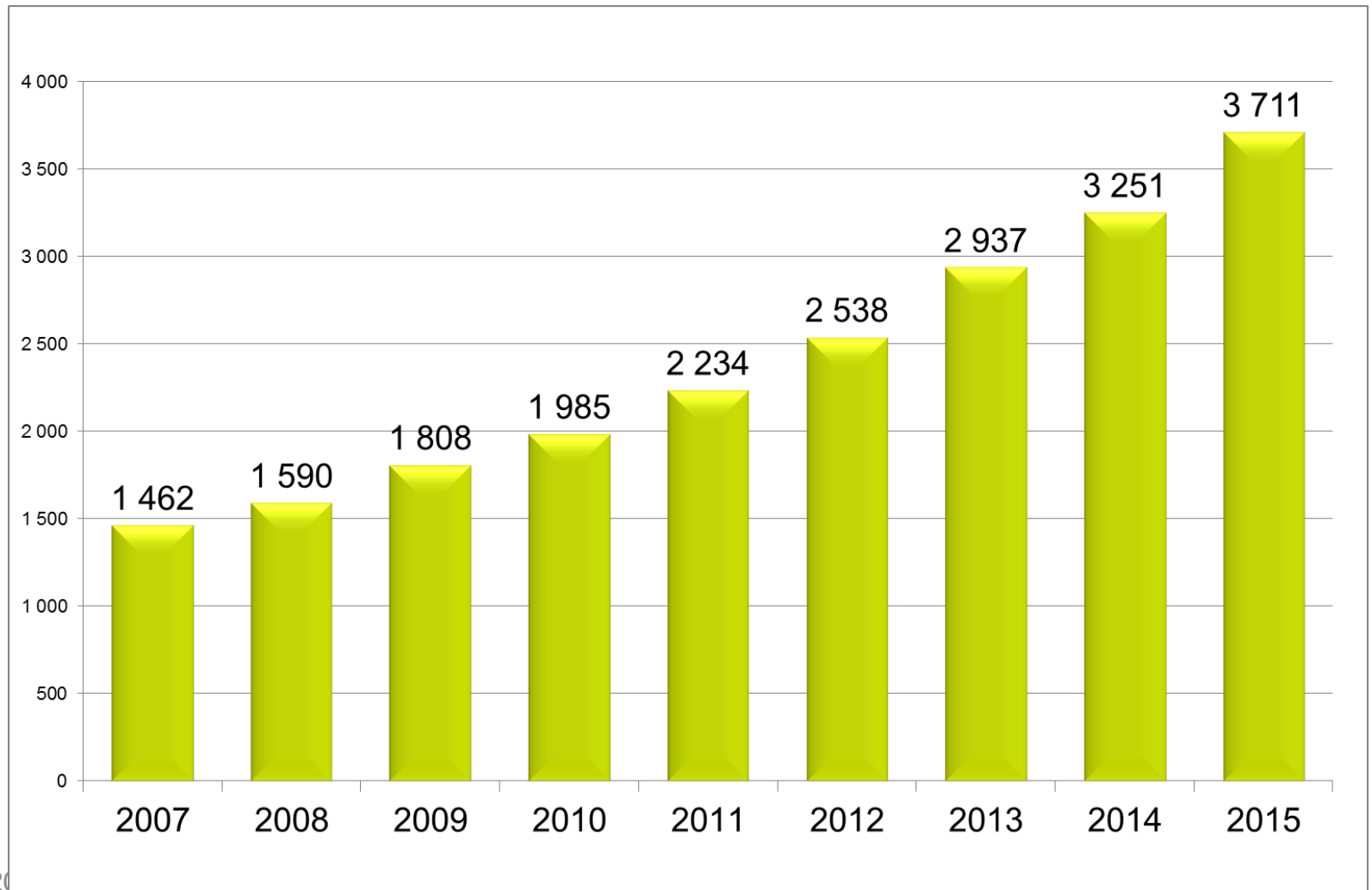
Varhaiskasvatusikäisten (10 kk - 6v) espoolaislasten määrän kehitys 2000-luvulla lasten äidinkielen mukaan (31.12.)

ESPOO
ESBO

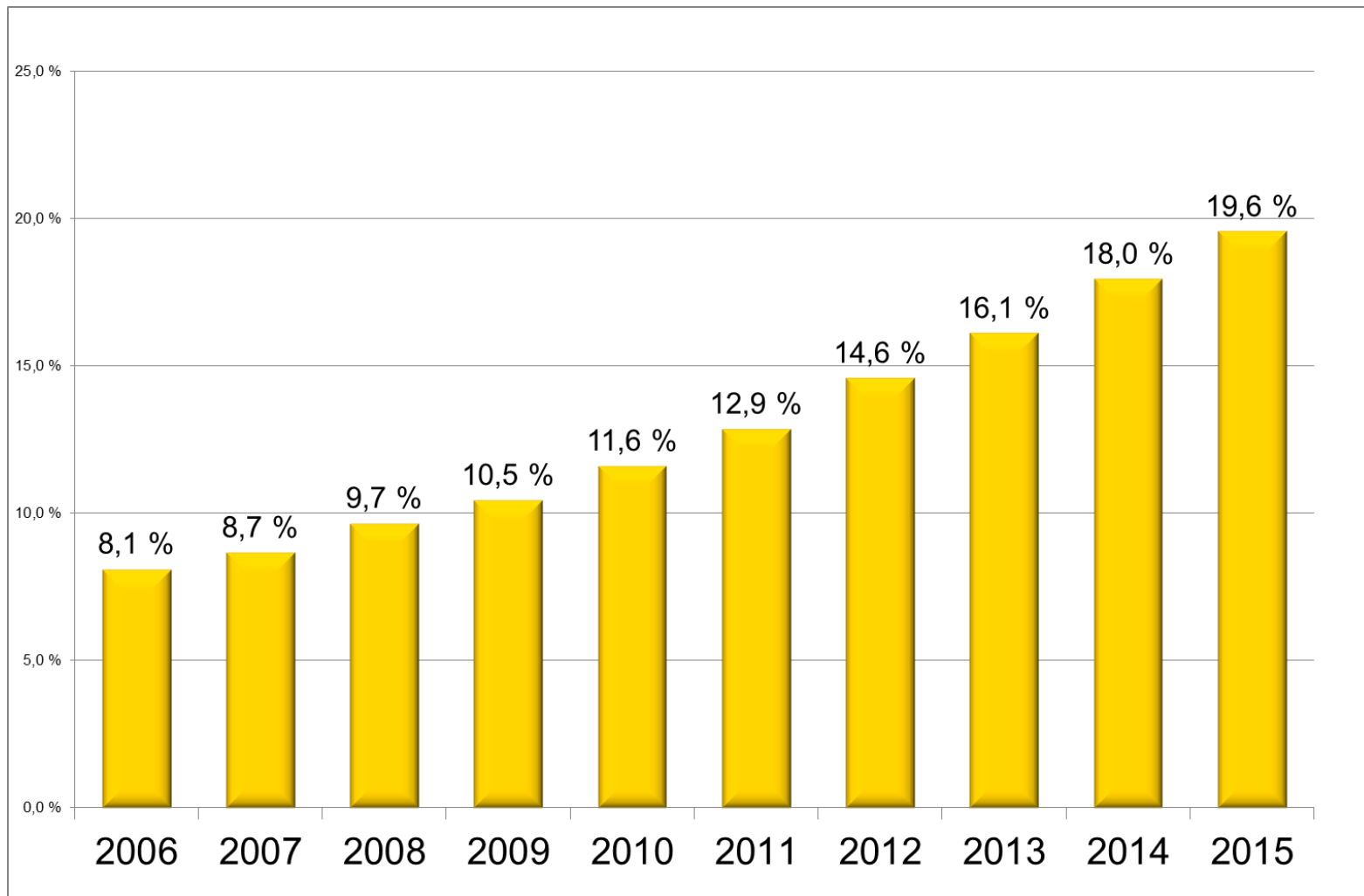
Vieraskielisen varhaiskasvatusikäisen (10 kk - 6v) väestön muutos vuosina 2007 – 2015 (1.1.)

**ESPOO
ESBO**

Vieraskielisten varhaiskasvatusikäisten lasten osuus suomen- ja vieraskielisistä varhaiskasvatusikäisistä lapsista 2006 – 2015 (31.12.)

Vieraskieliset lapset suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa

Tilanne syyskuu 2016	Vieraskieliset lapset		
	kunnallinen varhaiskasvatus	kunnan järjestämä varhaiskasvatus (kunnallinen + ostopalvelut)	kunnan järjestämä ja tukema (kunnallinen + ostopalvelut + yksityisen hoidon tuen vaka)
ruotsinkeilinen varhaiskasvatus (svebi)	24	24	24
suomenkielinen varhaiskasvatus (suva)	2 198	2 397	2 397
yksityisen hoidon tuki			337
yhteensä	2 222	2 421	2 758
vierask.osuus svebi	1,7 %	1,6 %	
vierask.osuus suva	20,2 %	19,2 %	
vierask.osuus varhaiskasvatus	18,0 %	17,3 %	
Väestö, vieraskieliset alle kouluikäiset 1.1.2016			4 069
Vieraskielisestä väestöstä varhaiskasvatuksessa %			68 %
Vieraskieliset kotihoidon tuella, lkm			865
Vieraskielisestä väestöstä kotihoidon tuella %			21 %
Vieraskielisestä väestöstä varhaiskasvatuspalveluissa lkm			3 623
Vieraskielisestä väestöstä varhaiskasvatuksen palveluissa %			89 %

- Pisa-raportin tulosten mukaan Suomessa suuri osa ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajataustaisista nuorista ei saavuttanut matematiikan osaamisen vähimmäistasoa
- Tulos oli samansuuntainen myös luonnontieteiden osaamisessa, lukutaidossa ja ongelmanratkaisutaidossa
- Tulokset eivät parantuneet merkittävästi siirryttäessä ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajataustaisista nuorista toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisiin nuoriin
- Espoossa toimeentuloa tukea saavissa perheissä asuvista lapsista ja nuorista maahanmuuttajataustaiset lapset ovat yliedustettuna. Heidän määränsä on noin viisinkertainen verrattuna kantasuomalaisiin lapsiin ja nuoriin, jotka asuvat toimeentulotukea saavissa perheissä

ESPOO
ESBO

Päivähoidon vaikutuksia vuosina 1989 ja 1990 syntyneiden lasten myöhempään kouluttautumiseen

- Alle kolmivuotiaina päivähoidon aloittaneet lapset kouluttautuvat aikuisena pidemmälle kuin kauemmin kotihoidossa olleet ikätoverinsa
- Riippumatta siitä, millaisesta perheestä lapsi tulee, varhaiskasvatus tasa-arvoistaa lasten mahdollisuuksia koulutusvalintoihin ja sitä kautta tulevaan yhteiskunnalliseen asemaan
- Varhaiskasvatuksen positiiviset vaikutukset koulutukseen olivat nähtävissä jo yksivuotiaina hoidon aloittaneilla, kaikkein pisimmälle kouluttautuivat noin 2-vuotiaana päivähoidon aloittaneet
- Vanhempien tietämystä päivähoidon suotuisista vaikutuksista on lisättävä

(Aleksi Karhula, Jani Erola, and Elina Kilpi-Jakonen 2016: Home sweet home? Long-term educational outcomes of childcare arrangements in Finland. Turku Center for Welfare Research. Working Papers on Social and Economic Issues 9/2016.)

Varhaiskasvatuslain tavoitteet:

- 1) Edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia
- 2) Tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista
- 3) Toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset
- 4) Varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö
- 5) Turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja kasvatushenkilöstön välillä
- 6) Antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin lapsen kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa
- 7) Tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä monialaisessa yhteistyössä
- 8) Kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen
- 9) Varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin
- 10) Toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. 15.12.2016

ESPOO
ESBO

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys.
- Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista
- Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä edistävä palvelu
- Varhaiskasvatus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitoutumatonta
- Perusteet tulee ottaa käyttöön 1.8.2017 alkaen

ESPOO
ESBO

Miten monikulttuuriset lapset huomioidaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa?

Suunnitelman laadinnassa tulee ottaa huomioon:

- kotouttamissuunnitelma
- lapsen kielellinen ja katsomuksellinen tausta

ESPOO
ESBO

Arvoperusta

- Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä
- Henkilöstö tukee lasten kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan
- Varhaiskasvatuksessa ei hyväkystä kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa missään muodossa.

- Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on.
- Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä tai kulttuuritaustasta riippumatta.
- Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatukseen luoda edellytyksiä hyvälle kasvatussyhteistyölle.

ESPOO
ESBO

Oppimiskäsitys

- Lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa.
- Lapsi on aktiivinen toimija.
- Uusilla opittavilla asioilla tulee olla yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuritaustaan.
- Leikki on lasten oppimiselle merkityksellistä.

ESPOO
ESBO

Kasvatus

- Kasvatus on toimintaa, jonka myötä kulttuuriset arvot, tavat ja normit välittyvät, muovautuvat ja uudistuvat.
- Kasvatuksen tavoite on siirtää kulttuuriperintöä sekä tärkeinä pidettyjä arvoja ja traditioita seuraavalle sukupolvelle.

ESPOO
ESBO

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja kieli

- Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista.
- Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kulttuurista osaamista.
- Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin.
- Henkilöstön tulee toimia mallina erilaisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa.

ESPOO
ESBO

- Lapsia tuetaan kulttuuri-identiteetin rakentamisessa, sekä myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön.

ESPOO
ESBO

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

- Työyhteisössä tulee keskustella yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista sekä pohtia miten esim. kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, vammaisuuteen, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa.
- Kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana.
- Oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on perusoikeus.
- Monikielisyyden näkyväksi tekeminen tukee lasten kehitystä kulttuurisesti moninaisessa maailmassa.

ESPOO
ESBO

Oppimisympäristö

- Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja kehitetään siten, että ne vahvistavat yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa.
- Oppimisympäristöissä edistetään lasten kielellistä kehitystä ja kielitietoisuutta sekä tuodaan näkyväksi kulttuurista moninaisuutta.

ESPOO
ESBO

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

- Yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen, turvallisen, kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen.
- Yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Tarvittaessa käytetään tulkkia molemminpuolisen ymmärryksen varmistamiseksi.
- Lasten huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatuksen tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa.

ESPOO
ESBO

Oppimisen alueet: minä ja meidän yhteisömme

- Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta.
- Lasten kanssa tutustutaan lapsiryhmässä läsnä oleviin uskontoihin ja muihin katsomuksiin.
- Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä.
- Katsomuskasvatuksessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen ja kunnioittaen.

ESPOO
ESBO

Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökohtia

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kieleen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdat koskevat jokaista varhaiskasvatukseen osallistuvaa lasta.
- Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta.
- Henkilöstön, huoltajien ja eri kulttuuriyhteisöjen keskinäisellä yhteistyöllä edistetään lasten ja perheiden kulttuuriperinteen jatkumista ja tuetaan lasten mahdollisuuksia ilmentää omia kulttuuritaustojaan.

- Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä.
- Lapsille järjestetään mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia käyttää ja omaksua myös omaa äidinkieltään tai omia äidinkieliään.

- *Vahva äidinkielen taito on olennainen pohja uuden kielen oppimiselle. Äidinkielen osaamisen tason on havaittu ennustavan paljolti sekä toisen kielen oppimista että yleistä koulumenestystä (Cummins 2000; Collier & Thomas 2007).*

ESPOO
ESBO

Suomenkielinen varhaiskasvatus

Monikulttuurisuusasioista vastaa Espoossa Moniku-verkosto, jonka tehtävänä on tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa, ylläpitää keskustelua monikulttuurisuudesta, kehittää varhaiskasvatuksen monikulttuurisuusasioita, lisätä henkilöstön osaamista ja seurata valtakunnallista ja kansainvälistä kehitystä ja tutkimusta.

ESPOO
ESBO

Muuta:

- Kasvatushenkilöstön apuna ja tukena työskentelee 10 suomi toisena kielenä lastentarhanopettajaa
- Opetus- ja kulttuuriministeriön hankerahoitus vuodelle 2017: viisi lastentarhanopettajaa
- Lastentarhanopettajien määrää on pystytty lisäämään niissä päiväkodeissa, joissa vieraskielisten lasten osuus on suuri
- Suomenkielinen varhaiskasvatus on mukana työväenopiston kotiäideille suunnattujen kielikurssien toteuttamisessa
- Kieliharjoittelijoiden lisääminen päiväkoteihin mahdollistaa myös lapsen oman äidinkielen tukemisen

”Monikulttuurisuus on osa arkea, ei erillinen projekti”

(Saija Benjamin, väitöskirjatutkija)